

Opinnäytetyö (YAMK)

Kestävä Kiertotalous

Tammikuu 2024

Janne Sandell

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman
toimenpiteiden ja kestävän kehityksen
tavoitteiden arviointimalli

Opinnäytetyö (YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Kestävä kiertotalous

Tammikuu 2024 | 42 sivua

Janne Sandell

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toimenpiteiden ja kestävän kehityksen arviointimalli

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda arviointimalli, jolla arvioidaan Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toimenpiteiden toteuttamistapoja sekä niihin liittyvien kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Varsinais-Suomen liitto. Tehtiin arviointimalli, jolla maakuntaohjelman toimenpiteistä vastaava verkosto pystyy halutessaan arvioimaan maakuntaohjelman toimenpiteitä sekä niihin liittyviä kestävän kehityksen tavoitteita. Arviointimallia kehitettiin Varsinais-Suomen liiton asiantuntijoiden kanssa. Pyrittiin tekemään kevyt malli, jotta se olisi helppokäyttöinen. Mallissa käytettiin Exceliä, jossa värikoodein arvioitiin toteutumia yleisellä tasolla. Tarkentavilla kysymyksillä pyrittiin selvittämään tavoitteiden toteutumaa ja mahdollisia kehityksiä.

Asiasanat:

Kestävä kehitys, Varsinais-Suomen maakuntaohjelma, arviointimalli

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Sustainable circular economy degree program

2024 | 42 pages

Janne Sandell

Evaluation model for the actions of the regional program of Southwest Finland and sustainable development goals

[Click here to enter text.](#)

The aim of the thesis was to develop an evaluation model, which evaluates the implementation of the measures of the Southwest Finland's regional program and the realization of the related sustainable development goals. The thesis was commissioned by The Regional Council of Southwest Finland. An evaluation model was made, with which the different networks of partnership responsible for the measures of the regional program would be able to evaluate the actions of the regional program and the related sustainable development goals. The evaluation model was piloted and tested in practice together with experts. It was purposed in the task to make a light model for ease of use. Excel was used in the model, where implementations were evaluated on a general level using color codes. More detailed questions followed to find out the realization of the goals and possible developments.

Keywords:

Sustainable development assessment tool, Sustainable development, regional program of Southwest Finland.

Sisältö

1 Johdanto	5
1.1 Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+ ja maakuntaohjelma 2022-2025	6
2 YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030	8
2.1 Kestävän kehityksen tavoitteet ja alatavoitteet	14
3 Kestävän kehityksen arviointimalleja	27
4 Varsinais-Suomen maakuntaohjelman arviointimalli	30
4.1 Kestävän kehityksen arvioinnista yleisesti	30
4.2 Toteutettu arviointimallin ehdotus Varsinais-Suomen liitolle	33
4.3 Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toimenpiteet	35
5 Lopuksi	41
Lähteet	42

Liitteet

Liite 1. Arviointimallin kestävän kehityksen sapluuna

Taulukot

Taulukko 1 Kestävän kehityksen tavoite 1	34
Taulukko 2. Kestävän kehityksen tavoitteen 1 arviointi	34

1 Johdanto

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Varsinais-Suomen liitto. Työn tavoitteena oli kehittää Varsinais-Suomen liiton Maakuntaohjelman 2022-2025 arviointimallia siten, että ohjelman toimenpiteitä arvioitaessa voidaan arvioida samalla myös kestävän kehityksen, eli YK:n Agenda 2030:n tavoitteita siltä osin, miten Agenda 2030:n tavoitteet kestävälle kehitykselle, eli SDG:t (Sustainable development goals), liittyivät maakuntaohjelman toimenpiteisiin.

Maakuntaohjelmassa on tavoitteita, joista vastaavat asiantuntijat. He arvioivat toimenpiteiden onnistumista ja toteutumista sekä tämän lisäksi kestävän kehityksen tavoitteiden onnistumista ja toteutumista. Tämän työn lopputuloksena oli tarkoitus antaa arviointiin työkalu ja pohja, johon arviointi voitiin kirjata.

Kestävän kehityksen tavoitteiden arviointi on tärkeää, mahdollisesti jopa ensiarvoisen tärkeää, koska Suomen hallitus ja sitä kautta myös Varsinais-Suomen maakunta on sitoutunut kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen. Kestävä kehitys ja siihen liittyvä YK:n Agenda 2030 tavoitteineen on laajuudeltaan globaali ja strategian penetraation pitää kattaa jokainen maa ja jokainen elinkeinoelämän ja yhteiskunnan sosiaalisen elämän alue maan hallinnosta ruohonjuuritasolle. Se edellyttää ennennäkemätöntä yhteistyötä yhteiskunnan kaikkien tasojen välillä sekä globaalia yhteisymmärrystä ja kestävän kehityksen kokonaisuuden hahmottamista kaikessa päätöksenteossa, kaikilla yhteiskunnan alueilla - ilman vastakkainasettelua tai eturistiriitoja.

Lisäksi tällä hetkellä säädetään ja tulevaisuudessa tullaan säätämään lakeja ja direktiivejä etenkin EU- komission toimesta, jotka perustuvat kestävän kehityksen tavoitteisiin. Opinnäytetyö oli siis erittäin relevantti sekä tällä hetkellä että tulevina vuosina, jolloin tarve raportoida ja todentaa edistymistä kestävässä kehityksessä saattaa mitä todennäköisemmin lisääntyä ja syventyä. Eipä liene elämäneluetta, mihin kestävä kehitys ei vaikuttaisi. Sen arvoja hyvästä ihmiselämästä opetetaan kaiken ikäisille, lapsille sekä aikuisille, liike-elämän

vaikutuksien ja vaikuttajien ollessa tärkeässä roolissa tavoitteiden toteutumisessa.

Tämän toimeksiannon taustalla oli Varsinais-Suomen liiton tarve sisällyttää maakuntaohjelman arviointiin kestävän kehityksen tavoitteiden arviointi, sekä yhdistää maakuntaohjelmassa toteutettavia toimenpiteitä kestävän kehityksen tavoitteisiin, joita kyseiset toimenpiteet joko suoraan tai epäsuorasti toteuttavat.

Varsinais-Suomen liitto on kuntayhtymä, joka koostuu viidestä seutukunnasta ja 27 kunnasta, joissa asuu noin 480 000 ihmistä. Varsinais-Suomen liitto vastaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta maakuntasuunnitelmasta, maakuntakaavoituksesta ja merialuesuunnittelusta sekä alueiden kehittämislainsäädännön mukaisesta alueensa yleisestä kehittämisestä ja maakunnan edunvalvonnasta.

1.1 Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+ ja maakuntaohjelma 2022-2025

Maakuntastrategia on maakunnan toimijayhteisön, eli kuntien, korkeakoulujen, oppilaitosten, kehittämisorganisaatioiden, virastojen, järjestöjen ja yritysten yhteinen tulevaisuuden tahtotilan ilmaisu. Se on lakisääteinen asiakirja, jonka maakunnan liitto kokoaa. Maakuntastrategia tuo yhteistyöhön rakenteen ja työkaluja.

Maakuntastrategian avulla

- nopeutetaan Varsinais-Suomen vihreää ja reilua siirtymää
- vahvistetaan toimijoiden yhteistä sitoutumista Varsinais-Suomen kärkitoimialojen (sininen talous, innovatiiviset ruokaketjut, lääke- ja terveysteknologia) kasvutavoitteisiin
- avataan osaajille uusia reittejä tulla ja kiinnittyä Varsinais-Suomeen
- rakennetaan hyvinvointia ja yhteistoimintaa yli sektori- ja väestöryhmien

Varsinais-Suomen maakuntaohjelma 2022-2025 on osa Varsinais-Suomen maakuntastrategiaa. Se kertoo, miten strategiaan kuuluvan maakuntasuunnitelman vuoteen 2040 saakka ulottuvia visioita toteutetaan.

Varsinais-Suomen maakuntaohjelma 2022–2025 koostuu 18 tavoitteesta ja 44 toimenpiteestä. Tässä opinnäytetyössä käsiteltävänä olevaa arviointimallia käytetään näiden toimenpiteiden arvioinnissa.

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman arviointimallissa on tarkoitus arvioida myös, miten maakuntaohjelmatyössä toteutetaan kestävän kehityksen tavoitteita. YK:n Agenda 2030:ssä on 17 tavoitetta. Näissä tavoitteissa on myös alatavoitteita, joita voi tarvittaessa ottaa mukaan arviointiin, mikäli liittymäkohtia löytyy.

Arviointimallilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä Excel- taulukkoa, mihin maakuntaohjelman toimenpiteiden arvioijat merkitsevät arvion jokaisen toimenpiteen edistymisestä, sekä kestävän kehityksen tavoitteiden edistymisestä, jotka kaikki liittyvät suoraan tai epäsuorasti heidän arvioimiinsa toimenpiteisiin.

2 YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Kestävä kehitys on kehitystä, joka turvaa nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Kestävän kehityksen tavoiteohjelma, YK:n Agenda 2030, tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Ohjelman periaate on, että ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen: ei taloudellisesti, ei ravinnollisesti, ei koulutus- ja työelämässä, ei yhteiskunnallisessa eikä sosiaalisessa elämässä, eikä myöskään elinympäristön suhteen.

Kestäväan kehitykseen liittyy ajatus planeetan rajallisuudesta. ”Ihmisen kaikki toiminta on sopeutettava maapallon luonnonvaroihin ja luonnon kestokykyyn.” (Suomen YK-liitto, n.d.)

Kestävän kehityksen arvona on antaa kaikille ihmisille maailmassa samat mahdollisuudet elää hyvä elämä ja tehdä kykyjensä mukaisesti työtä, jolla pystyy tyydyttämään taloudelliset ja ammatilliset tarpeensa sekä kehittämään ammatillista osaamistaan.

Liiketoiminnassa kestävä kehitys tarkoittaa sitä arvomaailmaa, jossa liikevoittoa tavoitellessa ei hyväksikäytetä ihmistä eikä luonnonvaroja, ja jossa työntekijöille mahdollistuu ihmisarvoinen, säällinen työ ja yhdenvertaiset mahdollisuudet edetä elämässä. Varallisuus pyritään jakamaan oikeudenmukaisesti siten, ettei tulotasoissa olisi epäoikeudenmukaista eriarvoisuutta. Nämä arvot koskevat liiketoiminnassa kaikkia osastoja ja sidosryhmiä ja esimerkiksi yrityksen eri maissa sijaitsevia toimitusketjuja, joiden alihankintaketjujen työntekijöiden tulee kuulua ihmisoikeuksien ja ihmisarvoisen, säällisen työn piiriin, niin ettei esimerkiksi käytetä lapsityövoimaa tai tehdä työtä kohtuuttomin, ihmisarvon ja -oikeuksien vastaisin työsopimuksin. Suomessa tämä tarkoittaa lähinnä sellaista palkkatasoa, että tehdyllä työllä pystyy elättämään itsensä ja perheensä hyvin, ja tulotaso ja ostovoima on riittävä hyvään elämään ja sen kestäväan kehitykseen esimerkiksi kouluttautumismahdollisuuksilla, periaatteella ”työmies on palkkansa ansainnut”. Kysymys on myös ihmisten kunnioittavasta ja

arvostavasta kohtelusta sekä toistemme auttamisesta eteenpäin, ei enää siis ns. ”kynnärpäätaktikointiin” tai viidakon lakeihin perustuvaa etenemistä, missä joku toinen kärsii, jotta joku toinen voisi mennä eteenpäin. Tavoitteena on siis se, että jokainen ihminen voi saavuttaa tuottavuuspotentiaalinsa sekä kykyjään vastaavan toimeentulon ilman, että kukaan elää köyhyydessä tai liian pienellä tulotasolla.

Kestävä kehitys tähtää myös jokaisen ihmisen osallistamiseen sekä yhteiskunnassa, että työelämässä. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisiä autetaan eteenpäin omassa elämässään sen mukaan, mitä on tarvetta, jotta ihmisarvoinen elämä ja tuottavuuspotentiaali toteutuu.

Erittäin tärkeitä on huomioida, että kestävä kehitys on yhteisvastuullista: Siis meillä jokaisella on vastuu toisistamme sekä ympäristöstämme - yli yhteiskuntarajojen, siilojen ja osastojen. Yhteistyön on siis oltava korkealla tasolla oikeiden arvojen mukaista ja voimakasta niiden sidosryhmien ja ihmisten kanssa, joiden kanssa ollaan tekemisissä suorasti tai epäsuorasti. Arvostus pitäisi olla itseisarvo sekä kasvojen että selän takana.

Yhteisvastuullisuuden tulisi mahdollistaa ihmisten, organisaatioiden ja niiden eri osastojen ja siilojen, sekä vastuualueiden mutkaton ja sujuva yhteistyö. Yhteiskunnan ja organisaatioiden sisäiset ristiriidat siiloajattelun takia poistuvat kestävä kehityksen keinoin. Yhteisvastuullisuus on tarpeellista ja hyödyllistä kestävä kehityksen laajan mittakaavan takia. Se vaatii uudenlaista, kestävä ja vastuullista ajattelua ja toimintakulttuuria sekä liike-elämässä että yhteiskunnan hallinnossa, sen kaikissa päätöksentekokelemissä. Kestävä kehitys ei siis ole yksi osasto, toimikunta tai siilo muiden joukossa, erillisenä yksikkönä, vaan koko yhteiskunnan hallitsemista kestävien ja vastuullisten arvojen mukaan. Kestävä kehitys on ikään kuin hyväntahtoinen kuningas, joka tahtoo auttaa kaikkia alamaisiaan elämään hyvän ja tyydyttävän elämän. Kyynisyys on siis ehdottomasti poissaoleva ominaisuus kestävässä arvoissa. Päinvastoin, se on pikemminkin elämää toivossa, luottavaisuudessa ja mahdollisuuksissa.

Lisäksi yhteisvastuullisuus kestävässä kehityksessä on mittakaavaltaan globaalia, joten vastuunkanto muista ihmisistä sekä ympäristöstä ulottuu pitkälle yli paikallisen ja kansallisen mittakaavan, ylitse maakuntarajojen, valtioiden rajojen sekä myös yhteisöissä ja organisaatioissa sisäisesti yli sosiaalisten ja sidosryhmien rakenteiden.

Esimerkki: Organisaatiossa on osastoja kuten omistajat, hallitus, johtoryhmä, henkilöstöhallinto, tuotanto/palvelutuotanto, suunnittelu, materiaalihallinto, operatiivinen toiminta, hankinta, asiakaspalvelu, logistiikka, varastonhallinta, markkinointi, myynti, laki- ja oikeusosasto, taloushallinto ja muita mahdollisia osastoja, sekä kestävä kehityksen osasto erillisenä. Tällaisessa organisaatiossa ei todennäköisesti pystytä toimimaan kestävä kehityksen ja vastuullisten arvojen mukaisesti. Tämä johtuu siitä, että tulevaisuuteen ja pitkän tähtäimen kestävyteen tähdittäessä pitää koko organisaation ja se osastojen toimia harmonisesti yhteistyössä keskenään vastuullisten arvojen mukaisesti. Ainoa tapa, jolla kestävä kehityksen agenda 2030 tulee onnistumaan, on se, että jokaisen liiketoiminnan ja prosessin eteen liitetään etuliitteeksi ”kestävä”: On kestävästi ja vastuullisesti toimiva omistaja ja hallitus, kestävä johtoryhmä, kestävä henkilöstöhallinto, kestävä hankinta ja niin edelleen.

Jos kulttuuria ei muuteta, vaan jatketaan selkeää hierarkiaa ja eri osastojen johtamista erilaisin, mahdollisesti ristiriitaisinkin tavoittein ja painotuksin - esimerkiksi yksisuuntaisen taloudellisen ajattelun kautta - ei kestävä kehityksen strategia voi onnistua eikä yritys, organisaatio tai valtio pysty todellisesti toimimaan kestävästi. Koko ajatus jäänee luultavasti puheiden tasolle jalkautumatta koskaan kulttuuriksi. Kuten sanonta kuuluu, ”valtakunta joka on itsensä kanssa ristiriidassa, ei voi pysyä pystyssä”. Kestävyys tulisi näkyä kaikessa tekemisessä ja päätöksenteossa. Kestävydessä ja vastuullisuudessa on kysymyksessä enemmän kokonaistoiminnan arvojen muutoksesta kuin erilaisten, ulkoa päin vaadittujen toimenpiteiden suorittamisesta ja niistä raportoinnista.

Sama koskee myös kestävää valtionhallintoa valiokuntineen ja lain säätämisineen sekä elinkeinoelämän yhteistyön ja hallinnon suhdetta. Kestävä

kehitys on valtiollinen strategia (Suomen valtio), jonka ylitse se on koko Euroopan kattava (EU), minkä ylitse se on koko maailman kattava (YK) strategia. Suomi on siis julkisesti sitoutunut tähän maailman mittakaavan tasolla, sekä allekirjoittanut sitoumuksensa.

Strategiaa toteutettaessa on siis hyvä muistaa, että paikallinen taso on osa maailmanlaajuista kokonaisuutta, eikä sitä voi paikallisesti toteuttaa ilman, että katsoo paikallista tasoa globaalien tason kautta, tai että yrittää sisällyttää globaalia mittakaavaa paikalliseen tasoon.

Tämä olisi tärkeää huomioida jatkuvassa toiminnan suunnittelussa myös Varsinais-Suomen maakuntaohjelmassa: Jotta kestävän kehityksen toteuttaminen onnistuu, olisi maakuntaohjelmaa, sekä sen toimenpiteitä kokonaisuudessaan hyvä toteuttaa kestävästi ja vastuullisesti. Jos toteutus tapahtuu toisin päin, eli strategiaa toteutetaan paikallisesti ja siihen pyritään sisällyttämään kestävän kehityksen elementtejä, seurauksena voi olla, että yritetään paikalliseen ohjelmaan sisällyttää globaalien mittakaavan asioita.

Tätä voisi verrata siihen, että tenniskentän mahduttaminen jalkapallokentälle kyllä onnistuu ja siellä voi pelata, mutta jalkapallokentän mahduttaminen tenniskentälle ei onnistu. Toinen tapa kuvata mittakaavan soveltuvuutta, eli skaalautuvuutta, voisi olla se, että yrittää asettaa piparkakkumuottia taikinaan, joka on pinta-alaltaan selvästi muottia pienempi.

Paikallinen maakuntaohjelma voidaan siis hyvin sisällyttää maailmanlaajuiseen kestäväan kehitykseen, mutta päinvastoin toimiessa tulee mahdollisesti tulevaisuudessa monia haasteita ja monimutkaisia, jopa läpipääsemättömiä ongelmia etenemiseen ja toimeenpanemiseen nimenomaan tämän skaalautumisen, eli mittakaavan eri suhteiden takia. Nyt on kuitenkin mahdollista suunnitella jo etukäteen esimerkiksi raportointia sekä valmistautua hyvissä ajoin niihin vaatimuksiin ja direktiiveihin, jotka tulevaisuudessa tulevat todennäköisesti asettamaan mutkia matkaan, ellei mittakaavaa oteta huomioon toiminnan suunnittelussa. On muutenkin hyvä olla tietoinen kestävän kehityksen globaaleista tapahtumista, koska viiveellä ne tapahtumat tulevat myös

Suomeen mitä erilaisimpine vaikutuksineen. Tulevaisuutta ennakoimalla pystyy varautumaan yllätyksiin ja toimimaan tehokkaasti ja toimintakyvyn säilyttäen voimakkaissakin muutosten tuulissa.

Hyvä esimerkki on nyt EU:lta tuleva CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) -direktiivi, jonka kautta ihmisarvoinen työ tulee raportointivaatimukseen sekä mahdollisesti lainsäädäntöön. On hyvä toimia etukäteen ja alkaa jo nyt toimimaan kouluttaen kestävään ja vastuulliseen toimintatapaan, opettaen sen mukaista johtamista ja arvoja. Tähän pitää ryhtyä tulevien vaatimusten takia, mutta myös jo sen takia, että se on hyvää, pitkällä tähtäimellä kestävää arvojohtamista ja tuottaa sitä kautta enemmän hyvinvointia kuin esimerkiksi niin sanottujen kovien arvojen mukainen toiminnan ohjaaminen.

Kestävyys ja vastuullisuus on siis myös vallankumouksellinen tapa johtaa organisaatiota, valtionhallintoa ja yhteiskuntaa sekä ohjata sen prosesseja. Vallankumouksellisen hyvä tapa, koska se poistaa eriarvoisuuden sekä henkisen että taloudellisen pääoman suhteen ja valjastaa jokaisen ihmisen täyden potentiaalin yhteiskunnan, yksilön ja työelämän kollektiiviseksi menestykseksi. Myös Suomessa on suuria haasteita sekä työelämässä että muussa yhteiskunnan elämässä: Ihmisarvoinen elämä ei näytä läheskään aina toteutuvan.

Maailma, jossa kukaan ei ole syrjäytynyt ja jossa kaikilla on itselleen sopiva työpaikka, jolla voi taata hyvän elintason perheelleen, on paitsi mahdollinen, niin yksinkertaisella arvojen ja tavoitteiden uudelleensuuntauksella myös hyvinkin nopeasti toteutettavissa.

YK:n pääsihteeri António Guterres on 25. huhtikuuta 2023 pitämässä puheessaan peräänkuuluttanut valtioita kiireellisesti sitoutumaan kestävä kehityksen tavoitteisiin uudelleen, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa vuoteen 2030 mennessä (United Nations, 2023).

Kestävällä kehityksellä on siis jo kiire. Syy viivästymisiin saattaa olla edellä mainituissa asioissa, eli kestävien arvojen jalkautumisessa strategiasta

asenteisiin asti. Kuten organisaatiojohtamisessa on monesti ollut havaittavissa, kiire aiheuttaa kasvavaa painetta, kun mennään organisaatiossa alaspäin. Tämä taas aiheuttaa monia ongelmia ja uusia haasteita johtaen toimintakyvyn, ketteryyden ja kannattavuuden laskuun.

Kun EU:ssa tulee kiire, saattaa Suomen valtionhallinnossa syntyä painetta, mikä saattaa voimistua paikalliselle tasolle mennessä. Seurauksena voi olla lisää vaatimusta tai painetta vastata kasvaneisiin odotuksiin liian nopeassa aikataulussa ja liian suuressa mittakaavassa, jolloin romahduksen mahdollisuus kasvaa. Kiireen ja paineen alla toimiminen ei ole kestävä ja vastuullinen toimintatapa eikä optimaalinen tilanne. Siksi on hyvä olla kaukaa viisas ja varautua erilaisiin skenaarioihin mahdollisimman hyvin. Kestävän kehityksen tapauksessa se tarkoittaa kestävien ja vastuullisten arvojen sisäistämistä ja Agenda 2030:n periaatteiden ymmärtämistä, jotta voi säästyä esimerkiksi paineen luoman muutosvastarinnan konfliktilta ja turhalta, tarpeettomalta stressiltä ja muilta negatiivisilta vaikutuksilta.

2.1 Kestävän kehityksen tavoitteet ja alatavoitteet

Kestävässä kehityksessä on 17 tavoitetta, alatavoitteita on 169. Seuraavassa käydään läpi YK:n Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet ja alatavoitteet:

Kuva 1. Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 (kestavakehitys.fi, n.d.)

Tavoite 1: Ei köyhyyttä

Suomen sosiaaliturvaan kuuluvista kukaan ei elä alle äärimmäisen köyhyysrajan, mikä on alle 2,15 \$ päivässä. Silti lasketaan, että köyhyysrajalla tai sen alapuolella, elää jopa 12,3% Suomen väestöstä. Suomessa köyhyys tarkoittaa näet huono-osaisuutta verrattuna muun väestön elintasoon (Järvinen, A. ym. 2021).

Asiaa voidaan tutkia Agenda 2030:n köyhyyden poistamisen, oikeudenmukaisuuden, ihmisarvoisen työn, eriarvoisuuden poistamisen ja varallisuuden tasaisen jakamisen lausekkeiden pohjalta ja selvittää toimeentulon kohtuullisuuden astetta.

YK:n mukaan on monia syitä, miksi köyhyyttä on syytä ehkäistä. Lyhyesti: Koska kaikkien ihmisten hyvinvointi on kytköksissä toisiinsa. Kasvava epätasa-arvo on haitallista taloudelliselle kasvulle ja rapauttaa sosiaalista

yhteenkuuluvuutta, kasvattaa poliittisia ja sosiaalisia jännitteitä ja joissain olosuhteissa johtaa epävakaisuuteen ja konflikteihin. Taloudellisissa vaikeuksissa elävät perheet eivät myöskään kykene olemaan tuottavimmillaan koulutuksen ja kykyjä vastaavan työn kautta. (United Nations, n.d.)

Tavoite 2: Ei nälkää

Tavoitteena on poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävästä maataloutta. 795 miljoonaa ihmistä kärsii tällä hetkellä aliravitsemuksesta. YK:n arvioiden mukaan heidän määränsä kasvaa 2 miljardilla vuoteen 2050 mennessä ja siksi globaalit ruoka- ja maatalousjärjestelmät kaipaavatkin perusteellista uudistamista. Ruokaa pitäisi pystyä kasvattamaan, jakamaan ja kuluttamaan ympäristöä rasittamatta ja samalla oikeudenmukaisesti.

Alatavoitteet:

- poistaa nälkä vuoteen 2030 mennessä
- varmistaa riittävä turvallinen ja ravinteikas ruoka kaikille
- poistaa kaikki aliravitsemuksen muodot
- tuplata vuoteen 2030 mennessä maatalouden tuottavuus ja ruoan pientuottajien tulot
- taata kestävät ruoantuotantojärjestelmät ja toteuttaa maanviljelykäytäntöjä, jotka lisäävät tuottavuutta, suojelevat ympäristöä ja auttavat ehkäisemään ilmastonmuutoksesta aiheutuvia uhkia
- säilyttää lajien geneettinen monimuotoisuus (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 3: Terveyttä ja hyvinvointia

Tavoitteena taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaikenikäisille. Vaikka elinajanodote on paikoin noussut ja lapsi- ja äitikuolleisuus laskenut, työterveyden ja hyvinvoinnin eteen jatkuu edelleen. HIV-positiivisia oli vuoden 2013 lopulla maailmassa 35 miljoonaa, ja 6 miljoonaa lasta kuolee yhä vuosittain ennen 5-vuotissyntymäpäiväänsä.

Alatavoitteet:

- vähentää maailmanlaajuisia äitiyskuolleisuutta vuoteen 2030 mennessä
- lopettaa vastasyntyneiden ja alle 5-vuotiaiden lasten ehkäistävissä olevat kuolemat
- lopettaa mm. AIDS, tuberkuloosi- ja malariaepidemiat ja estää tartuntatautien, kuten hepatiitin, leviäminen
- vähentää tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia kolmanneksella vuoteen 2030 mennessä
- edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia
- puolittaa liikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä maailmanlaajuisesti vuoteen 2020 mennessä
- taata seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelut kaikille
- saavuttaa yleiskattava terveydenhuolto
- vähentää kemikaaleista ja ympäristön saastumisesta johtuvia kuolemia ja sairauksia merkittävästi vuoteen 2030 mennessä (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 4: Hyvä koulutus

Tavoitteena on taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet. Laadukas perus- ja ammatillinen koulutus kuuluu kaikille. Väestön kouluttaminen takaa paremman elämän myös tuleville sukupolville. Tällä hetkellä 57 miljoonaa lasta jää kehitysmaissa koulujärjestelmän ulkopuolelle, ja maailmanlaajuisesti 103 miljoonalta nuorelta puuttuvat lukemiseen tarvittavat perustaidot.

Alatavoitteet:

- varmistaa ilmainen, tasa-arvoinen ja laadukas perus- ja keskiasteen koulutus kaikille vuoteen 2030 mennessä
- varmistaa varhaislapsuuden kehitys ja hoito sekä taata esiopetus kaikille lapsille vuoteen 2030 mennessä
- mahdollistaa edullinen ja laadukas tekninen, ammatillinen ja kolmannen asteen koulutus kaikille

- parantaa nuorten ja aikuisten työelämään liittyviä taitoja sekä ammatillista ja teknistä osaamista
- poistaa sukupuolten eriarvoisuus koulutuksesta ja varmistaa, että myös heikossa asemassa olevilla on yhtäläinen mahdollisuus kaiken tasoiseen koulutukseen ja ammatilliseen valmennukseen
- saattaa kaikki nuoret ja merkittävä osa aikuisista luku- ja laskutaitoisiksi
- varmistaa, että kaikki koululaiset ja opiskelijat saavat tarvittavat tiedot kestävän kehityksen mukaisesta elämäntavasta (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 5: Sukupuolten tasa-arvo

Tavoitteena on saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia. Tyttöjen ja naisten kouluttaminen, heihin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän lopettaminen sekä heidän ottamisensa mukaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon hyödyttää yhteiskuntien ja koko maailman kestäväää kehitystä.

Alatavoitteet:

- lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjintä ja väkivalta kaikkialla
- lopettaa kaikki haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä sukupuolielinten silpominen
- tunnustuksen ja arvon antaminen palkattomalle hoito- ja kotityölle
- taata täysvaltaiset ja tehokkaat mahdollisuudet osallistumiseen ja johtajuuteen kaikilla päätöksenteon tasoilla
- taata yhtäläiset mahdollisuudet seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluihin sekä turvata lisääntymisoikeudet (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 6: Puhdas vesi ja sanitaatio

Tavoitteena varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille. Puhdas vesi on elämän elinehto. Sen saanti vaikuttaa kuolleisuuteen, ruokaturvaan sekä toimentulon ja koulutuksen mahdollistamiseen. 663

miljoonalla ihmisellä ei ole tällä hetkellä kunnollisen juomaveden lähdettä, ja riittävät saniteettitilat puuttuvat 2,4 miljardilta ihmiseltä.

Alatavoitteet:

- varmistaa, että kaikki saavat puhdasta ja edullista juomavettä vuoteen 2030 mennessä
- taata kaikille riittävä ja yhtäläinen sanitaatio sekä hygienian taso
- poistaa avokäymälät
- parantaa veden laatua vähentämällä veden saastumista
- lisätä vedenkäytön tehokkuutta, kestäväää vedenottoa ja veden riittävyyttä merkittävästi
- vähentää vesipulasta kärsivien määrää merkittävästi vuoteen 2030 mennessä
- toteuttaa integroitu vesivarojen hallinta kaikilla tasoilla vuoteen 2030 mennessä
- suojella ja ennallistaa vesistöihin liittyviä ekosysteemejä vuoteen 2020 mennessä (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 7: Edullista ja puhdasta energiaa

Tavoitteena on varmistaa edullinen, luotettava ja uudenaikainen energia kaikille. Yhdellä viidesosalla ihmisistä ei ole käytössään modernia sähköä. Sujuvan arkielämän mahdollistamisen lisäksi energialla on suuri vaikutus ilmastonmuutokseen, koska noin 60 prosenttia globaaleista kasvihuonekaasupäästöistä aiheutuu energian käytöstä. Tehokkaita ja uusiutuvia energianlähteitä tarvitaan, jotta voidaan rakentaa kestäväää taloutta, työpaikkoja ja ruoantuotantoa.

Alatavoitteet:

- varmistaa edulliset, luotettavat ja uudenaikaiset energiapalvelut kaikille vuoteen 2030 mennessä
- lisätä uusiutuvan energian osuutta energian lähteistä

- tuplata energiatehokkuuden parantumisvauhti vuoteen 2030 mennessä (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

Tavoitteena edistää kaikkia koskevaa kestäväää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä, kunnollisia työpaikkoja. Kestävän talouskasvun edellytyksenä on, että yhteiskunnat pystyvät tarjoamaan laadukkaita työpaikkoja asukkailleen ympäristöä vahingoittamatta.

Alatavoitteet:

- ylläpitää talouskasvua ja 7 % BKT:n vuosittaista kasvua vähiten kehittyneissä maissa
- saavuttaa korkeampi taloudellisen tuottavuuden taso
- edistää säällisten työpaikkojen ja yrittäjyyden luomista
- parantaa maailmanlaajuista resurssitehokkuutta kulutuksessa ja tuotannossa sekä erottaa talouskasvu ja ympäristön pilaantuminen toisistaan
- saavuttaa täysi ja tuottava työllisyys, säällinen työ ja sama palkka samanarvoisesta työstä kaikille vuoteen 2030 mennessä
- vähentää sellaisten nuorten määrää, jotka eivät ole töissä tai opiskele
- ryhtyä välittömästi tehokkaiisiin toimiin pakkotyön, modernin orjuuden ja ihmiskaupan poistamiseksi, sekä lopettaa lapsityö
- suojata työelämän oikeuksia ja taata turvallinen työympäristö kaikille
- edistää kestäväää matkailua
- pankki-, vakuutus- ja rahoituspalveluiden turvaaminen kaikille (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 9: Kestävää työtä, innovaatiota ja infrastruktuuria

Tavoitteena on rakentaa kestäväää infrastruktuuria sekä edistää kestäväää teollisuutta ja innovaatiota. Kaikkien yhteiskuntien kestäväää kehitystä ja elintasoaa voidaan tukea kehittämällä uusia ja kaikkien saatavilla olevia

keksintöjä sekä investoimalla liikenteeseen, kastelumenetelmiin, energiantuotantoon ja kommunikointiin.

Alatavoitteet:

- kehittää laadukasta ja kestävästä infrastruktuuria
- edistää kestävästä teollistumista, lisätä teollisuuden osuutta työllistäjänä ja bruttokansantuotteessa, tuplata teollisuuden osuus vähiten kehittyneissä maissa
- parantaa pienyritysten asemaa ja mahdollisuuksia markkinoilla
- uudistaa infrastruktuuria kestävästä kehityksen tavoitteiden mukaiseksi, tehostaa resurssien käyttöä, lisätä ympäristöystävällistä teknologiaa ja tuotantoprosesseja
- lisätä tieteellistä tutkimusta ja uudistaa teollisuudenalojen teknologisia valmiuksia (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 10: Eriarvoisuuden vähentäminen

Tavoitteena on eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä. Samaan aikaan kun tuloerot ovat laskeneet maiden välillä, eriarvoisuus maiden sisällä on kasvanut. Kehitysmaissa tuloerot kasvoivat keskimäärin 11 prosenttia vuosien 1990 ja 2010 välisenä aikana. Eriarvoisuuden vähentäminen edellyttää, että kaikkia kuullaan talouden kehitystä suunniteltaessa, ja että myös heikossa asemassa olevat ihmisryhmät otetaan huomioon.

Alatavoitteet:

- nostaa väestön köyhimmän 40 prosentin tulot kansallista keskiarvoa korkeammalle tasolle
- edistää kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista
- taata yhtäläiset mahdollisuudet kaikille ja vähentää eriarvoista kohtelua
- toteuttaa palkkaan ja sosiaaliturvaan liittyviä käytäntöjä
- parantaa globaalien rahoitusmarkkinoiden sääntelyä ja valvontaa
- parantaa kehitysmaiden edustusta ja kuuluvuutta kansainvälisissä talous- ja rahoitusinstituutioissa

- mahdollistaa turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä ihmisten liikkuvuus (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt

Tavoitteena on taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat. Puolet maailman väestöstä, eli noin 3,5 miljardia ihmistä asuu kaupungeissa. Kestävä kaupunkiympäristö luo mahdollisuuksia asukkailleen, mutta sen on taattava myös peruspalvelut, energiansaanti, hyvät asumisolosuhteet ja kulkumahdollisuudet ilman, että ympäristö rasittuu tai saastuu.

Alatavoitteet:

- taata riittävä, turvallinen ja edullinen asuminen ja peruspalvelut kaikille vuoteen 2030 mennessä sekä parantaa slummialueita.
- taata edullinen, luotettava ja kestävä liikennejärjestelmä kaikille sekä parantaa liikenneturvallisuutta
- lisätä laajamittaista ja kestävää kaupungistumista ja mahdollisuuksia integroitujen ja kestävien asuinyhdyskuntien suunnitteluun ja hallintaan
- tehostaa maailman kulttuuri- ja luonnonperintöä suojelevia hankkeita
- vähentää merkittävästi vahinkoja, joita erilaiset katastrofit, kuten vesien pilaantuminen, aiheuttavat ihmisille ja taloudelle
- vähentää kaupunkien haitallisia ympäristövaikutuksia
- taata, että kaikilla on yhtäläinen pääsy julkisiin tiloihin (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 12: Vastuullista kuluttamista

Tavoitteena on varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys. Maailman väkiluvun ennakoitaan nousevan 9,6 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Jos näin tapahtuisi, tarvitsisimme käyttöömmme kolme maapalloa, jotta voisimme säilyttää nykyisen elämäntyyliimme. Taloudellisen toiminnan pitäisi tuottaa mahdollisimman paljon hyvinvointia samalla, kun luonnonvarojen käyttöä ja saastumista vähennetään.

Alatavoitteet:

- kestävää kulutusta ja tuotantoa koskeva ohjelmakehys toimeenpano kaikissa maissa
- saavuttaa luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö
- puolittaa ruokajätteen määrä maailmanlaajuisesti ja vähentää ruokahävikkiä
- varmistaa, että kemikaalit ja jätteet käsitellään kestävästi, ja vähentää merkittävästi niiden vapautumista ympäristöön
- vähentää jätteiden syntymistä merkittävästi
- kannustaa erityisesti suuria ja kansainvälisiä yhtiöitä omaksumaan kestäviä käytäntöjä
- edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä
- varmistaa, että kestävästä kehityksestä ja luontoa suosivasta elämäntavasta tiedetään kaikkialla (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 13: Ilmastotekoja

Nyt on toimittava kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan. Hiilidioksidi on kasvihuonekaasu, joka aiheuttaa ilmakehään vapaututtuaan ilmaston lämpenemistä. Hiilidioksidipäästöt ovat kasvaneet 50 prosentilla vuodesta 1990. Ilmaston lämpeneminen aiheuttaa tulvia, eroosiota, merenpinnan nousua ja arvaamattomia sääilmiöitä. Näiden ilmiöiden takia elinolot vaikeutuvat etenkin köyhimmillä alueilla, joten ilmastopakolaisten määränkin ennustetaan nousevan. Ilmastonmuutos koskee kaikkia ja sen torjumiseksi tarvitaan välittömiä toimia. Ilmaston pelastaminen ei myöskään onnistu ilman kansainvälistä yhteistyötä. Ilmastonmuutoksen vastaisista toimista maat sopivat ensisijaisesti erillisellä ilmastosopimuksella. Vuonna 2015 Pariisissa maailman maat sitoutuivat pitämään ilmaston lämpenemisen alle 2,0 celsiusasteessa tähdäten 1,5 asteeseen.

Alatavoitteet:

- parantaa maiden sopeutumiskykyä sellaisiin riskitekijöihin ja luonnonkatastrofeihin, jotka aiheutuvat jollain tavalla ilmastosta
- integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet osaksi kansallista politiikkaa ja suunnittelua
- parantaa ilmastonmuutokseen liittyvää koulutusta, tietämystä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksia (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 14: Vedenalainen elämä

Tavoitteena on suojella meriä ja merten tarjoamia luonnonvaroja sekä edistää niiden kestävästä käyttöä. Kolme neljäsosaa maapallon pinta-alasta on valtamerien peitossa. Meret ovat yksi tärkeimmistä tekijöistä, jotka mahdollistavat elämän maapallolla. Ne vaikuttavat esimerkiksi sade- ja juomaveden sekä hapen määrään, säähän, ilmastoon ja ruokaan, ja ovat toimineet kautta historian kaupankäynnin ja liikenteen väylinä.

Alatavoitteet:

- ehkäistä ja vähentää merten saastumista merkittävästi vuoteen 2025 mennessä
- suojella ja hallita merten sekä rannikkoalueiden ekosysteemejä kestävästi
- minimoida ja torjua merten happamoituminen
- säännellä kalastusta tehokkaasti ja lopettaa liikakalastus
- suojella vähintään 10 prosenttia rannikko- ja merialueista
- kieltää kalastustuet, jotka edistävät haitallista kalastusta
- kasvattaa hyötyjä, joita pienet kehittyvät saarivaltiot ja vähiten kehittyneet maat saavat kestävästä meriresurssien käytöstä (Suomen YK- liitto, 2017).

Tavoite 15: Maanpäällinen elämä

Tavoitteena on suojella ja palauttaa ennalleen maaekosysteemejä, edistää niiden kestävää käyttöä sekä pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen. N. 30 prosenttia maapallon pinta-alasta on metsien peitossa. Niissä elää yli 80 prosenttia koko maailman eläimistä, kasveista ja hyönteisistä.

Alatavoitteet:

- palauttaa ennalleen ja suojella makean veden ekosysteemejä ja turvata niiden kestävä käyttö vuoteen 2020 mennessä
- edistää kestäviä metsänhoitomenetelmiä, pysäyttää metsäkato, ennallistaa turmeltuneet metsäalueet ja lisätä metsitystä kaikkialla
- taistella aavikoitumista vastaan ja lopettaa maaperän pilaantuminen
- suojella vuoriekosysteemejä ja niiden ekologista monimuotoisuutta
- toimia kiireellisesti luontaisten elinympäristöjen turmeltumisen vähentämiseksi, monimuotoisuuden säilyttämiseksi sekä uhanalaisten lajien suojelemiseksi ja niiden sukupuuton estämiseksi
- varmistaa, että geeniresurssien hyödyt jakautuvat oikeudenmukaisesti
- kiireelliset toimet suojeltujen kasvien ja eläinten salametsästyksen ja -kaupan pysäyttämiseksi
- estää ja vähentää haitallisten vierasperäisten lajien vaikutuksia
- integroida luonnon monimuotoisuuteen liittyvät arvot kansallisiin toimenpiteisiin ja strategioihin vuoteen 2020 mennessä (Suomen YK-liitto, 2017).

Tavoite 16: Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

Tavoitteena on rauhanomaisten yhteiskuntien edistäminen, jotta taataan kaikille oikeuspalvelut ja jotta rakennetaan tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla. Väkivallattomuus, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, läpinäkyvyys ja vastuunkanto ovat rauhanomaisten yhteiskuntien ja siten kestäväen tulevaisuuden peruspilareita.

Alatavoitteet:

- vähentää väkivaltaa ja siihen liittyviä kuolemantapauksia merkittävästi kaikkialla
- lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva väkivalta ja kidutus
- edistää oikeusturvaa ja varmistaa, että kaikilla on yhtäläinen pääsy oikeuspalveluiden piiriin
- taistella järjestäytyneen rikollisuuden muotoja vastaan
- vähentää korruptiota ja lahjontaa merkittävästi
- kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita
- varmistaa, että päätöksenteko on joustavaa, osallistavaa ja edustavaa kaikilla tasoilla
- laajentaa ja vahvistaa kehitysmaiden osallistumista maailmanlaajuisissa hallintojärjestelmissä
- taata, että kaikilla on laillinen henkilöllisyys vuoteen 2030 mennessä
- taata julkinen tiedonsaanti ja turvata perusoikeudet kaikille (Suomen YK-liitto, 2017).

Tavoite 17: Yhteistyö ja kumppanuus

Tavoitteena on vahvistaa kestävä kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta. Kestävä kehityksen tavoitteet eivät voi toteutua ilman hallitusten, yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välistä yhteistyötä. Yhteistyön pitäisi tapahtua niin globaalilla, kansallisella kuin paikallisellakin tasolla. Kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttaminen vaati myös pitkäaikaisia investointeja. Vuonna 2016 virallisen kehitysavun määrä saavutti kaikkien aikojen huippunsa, 142,6 miljardia dollaria. Vaikka kokonaisapu kasvaa, vähiten kehittyneiden maiden osuus avusta on kuitenkin vähentynyt.

Alatavoitteet:

- Kestävä kehityksen agendan viimeinen tavoite koskee yhteistyötä, jota tarvitaan kaikkien tavoitteiden saavuttamiseksi. Alatavoitteita on runsaasti ja ne käsittelevät mm. kehitysrahoitusta ja keinoja tehdä

maailmankaupasta tasa-arvoisempaa, sekä teknologian ja valmiuksien kehittämistä. Lisäksi tavoitteessa käsitellään poliittista johdonmukaisuutta. Niissä painotetaan, että on tärkeää saada yhteiskunnan kaikki eri toimijat tekemään yhteistyötä tavoitteiden eteen. (Suomen YK- liitto, 2017).

3 Kestävän kehityksen arviointimalleja

Kestävän kehityksen arviointiin on kehitetty monenlaisia eri työkaluja erilaisin painotuksin. Opinnäytteeseen otettiin mukaan yleisimmin käytettyjä arviointityökaluja ja pyrittiin osoittamaan niiden vahvuuksia sekä painotuksia.

Arviointityökalut vaihtelevat laajuudeltaan, kohderyhmältään ja menetelmiltään. Jotkut niistä keskittyvät enemmän tiettyihin sektoreihin, kuten yrityksiin tai maihin, kun taas toiset tarjoavat laajempaa näkemystä sosiaalisista tai ympäristöön liittyvistä näkökulmista. Kunkin työkalun tehokkuus riippuu kontekstista, jossa sitä käytetään, sekä käyttäjien tai sidosryhmien erityistarpeista. Käyttäjät valitsevat työkalut usein niiden osuvuuden perusteella huomioiden, mikä on heidän tavoitteidensa sekä tietojen saatavuuden ja käyttöönoton helppouden suhteen optimaalista.

Global Reporting Initiativen (GRI) standardit

GRI standardit tarjoavat standardoidun kehyksen kestävän kehityksen raportointiin yrityksille ja organisaatioille SDG:hin liittyen. GRI on globaalisti laajimmin käytetty raportointistandardi. Se antaa yrityksille mahdollisuuden raportoida vaikutuksistaan talous-, ympäristö- ja sosiaalisilla aloilla ja yhdistää ne tiettyihin kestävän kehityksen tavoitteisiin (Global reporting).

YK:n Global Compactin SDG-toimintamanageri

YK:n Action manager on räätälöity yrityksille. Se auttaa oppimaan, asettamaan tavoitteita, mittaamaan ja seuraamaan edistymistä kohti kestävän kehityksen tavoitteita. Se antaa yritysten priorisoida toimintansa kannalta tärkeitä tavoitteita ja ryhtyä kohdennettuihin toimiin (UN Global compact).

Maailmanpankin kestävän kehityksen tavoitteiden atlas:

Atlas of Sustainable Development Goals 2023 tarjoaa visuaalisen ja interaktiivisen alustan, jossa on laaja valikoima SDG-tavoitteisiin liittyviä tietoja ja tilastoja maailmanlaajuisesti. Se tarjoaa laajan valikoiman indikaattoreita ja

mahdollistaa maailmanlaajuiset vertailut sekä valittujen tavoitteiden trendien kehittymisen seurannan (World bank).

OECD Better Life -indeksi:

Better Life -indeksi mittaa hyvinvointia eri maissa. Se kattaa useita kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisia näkökohtia, kuten tulot, koulutus ja ympäristö, sekä vastaa seuraaviin kysymyksiin: Onko elämänlaatumme paranemassa? Miten toimintamallit voivat parantaa elämäämme? Mittaammeko oikeita asioita? Se keskittyy kokonaisvaltaiseen näkemykseen yhteiskunnallisesta hyvinvoinnista useiden kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti (OECD).

Sosiaalisen edistyksen indeksi

Indeksi mittaa yhteiskunnallista edistystä kokonaisvaltaisesti noudattaen useita kestävän kehityksen tavoitteiden näkökohtia. Se keskittyy eksklusiivisesti, kattavasti ja systemaattisesti ei-taloudellisiin ulottuvuuksiin sosiaalisessa suorituskäytössä maailmanlaajuisesti läpinäkyvällä ja käyttökelpoisella tiedolla. Se kattaa ihmisten perustarpeet, hyvinvoinnin ja mahdollisuudet sekä tarjoaa vaihtoehdoisen näkökulman yhteiskunnalliseen edistymiseen (Social progress imperative).

Maakuntaohjelman arviointimallin tulevaisuuden versioissa voisi olla hyvä käyttää niitä indeksejä ja arviointimalleja apuna, joissa keskitytään hyvän elämän ja sosiaalisen edistyksen mittaamiseen. Näiden asioiden mittaaminen voi olla erityisen haastavaa, mutta samalla se on erityisen merkittävää, koska ne paneutuvat asioihin, jotka vaikuttavat huomattavasti moneen kestävän kehityksen tavoitteen toteutumiseen. Ne auttaisivat myös organisaatioita todentamaan ja kehittämään työtyytyväisyyttä ja sitoutuneisuutta, mitkä ovat merkittäviä menestystekijöitä sekä yrityksen taloudelliselle että sosiaaliselle menestykselle lisäen lisäksi sitoutuneisuutta ympäristötavoitteisiin. Mittareita, joita ei ehkä vielä ole kehitetty, ovat esimerkiksi ihmisten osallistamisen taso sekä osallistamisen piiriin kuuluvien ihmisten lukumäärä suhteessa ”taakse jätettyihin”. Suomessa olisi hyvä myös mitata, mikä on suomalaisessa yhteiskunnassa riittävä taso hyvään elämään ja tulevaisuuteen. Tässä

osatekijöitä ovat esim. riittävä ja laadukas ravinto, riittävä ja oikeudenmukainen tulotaso, ihmisarvoinen kunnioittava kohtelu, riittävät mahdollisuudet kehittää itseään ja oman potentiaalin tavoittaminen. Näitä voisi mitata numeerisesti, suhteellisesti, psykologisilla tai muilla soveltuvilla mittareilla.

4 Varsinais-Suomen maakuntaohjelman arviointimalli

Tehtiin maakuntaohjelman arviointimalliin sapluuna, jolla voitiin mitata kestävän kehityksen tavoitteita ja millä niiden arviointia voitaisiin liittää maakuntaohjelman toimenpiteiden arviointiin.

Tehtiin esimerkki kestävän kehityksen tavoitteiden arvioinnista tavoitteessa 1 eli köyhyyden poistamisesta kaikissa sen muodoissa.

4.1 Kestävän kehityksen arvioinnista yleisesti

Huomioitavaa on edelleen, että Kestävä kehitys ja sen Agenda 2030 ovat erittäin laajoja, kaikki yhteiskuntarakenteet sekä liike- elämän rakenteet lävistäviä tavoitteita. Periaatteet ovat tosin yksinkertaiset: Toimitaan siten, että jokaisella ihmisellä on mahdollista elää hyvää elämää yhteiskunnassa sekä tehdä työtä omien kykyjen mukaisesti, ja että jokaisella ihmisellä yhteiskunnassa on riittävä tulotaso hyvään toimeentuloon sekä elämässä eteenpäin menemiseen, jolloin ketään ei jätetä sosiaalisesti, taloudellisesti tai ammatillisesti taakse. Lisäksi tavoitteet kohdistuvat ympäristöstä huolehtimiseen ja maapallon säilyttämiseen puhtaana ja asumiskelpoisena tuleville sukupolville.

Vaikka tavoite on yksinkertainen - pidetään huolta lähimmäisistä ja maapallosta, sen saavuttaminen voi olla erittäin monimutkaista. Se voi vaatia laajoja toimintakokonaisuuksia sekä monien eri alojen asiantuntijoiden saumatonta yhteistyötä (ns. multistakeholder -yhteistyö järjestöjen, yritysten, koulutusalojen ja valtionhallinnon välillä) ja palveluiden tuotantoa yrityksille ja organisaatioille, jotta ne pääsevät tavoitteisiin.

Myös osallistamisesta, sen tasosta ja onnistumisesta olisi hyvä kehittää mittaristoa, jotta sitä voidaan mitata sekä yleisesti kansalaisissa, että työelämässä yksittäisissä toimijoissa ja myös yli organisaatorajojen. Näin siksi, että osallistava johtamistapa osaa suurella todennäköisyydellä valita esimerkiksi

jokaiseen Agenda 2030:n 17 tavoitteeseen toimeenpanijoiksi sellaiset ihmiset, verkostot ja kumppanit, jotka kykenevät suoriutumaan tehtävästä ja tekemään yhteistyötä - ilman siilojen tai erilaisten arvojen aiheuttamia ristiriitoja tai esteitä.

Kestävää kehitystä olisi erittäin vaikea toteuttaa ja mitata vain yhden alan ihmisten toimesta, koska siinä on edustettuna jokaisen eri elinkeinoelämän ja yhteiskunnallisen alan toimijoita. Jokainen yksittäinen tavoite todennäköisesti vaatisi siis vähintään yhden kyseisen tavoitteen asiantuntijan sekä häneen liittyvän multistakeholder- asiantuntijaverkoston ja -sidosryhmien yhteistyötä.

Esimerkiksi voisi mainita, mitä ihmisarvoisen työn (tavoite 8) toteuttaminen vaatisi: Yleisellä tasolla riittäisi, että jokainen vastuhenkilö ja esimies ymmärtää ihmisarvoisen työn tavoitteen ja johtaa osaltaan organisaatiossa siten, että sen ihmiset ovat tyytyväisiä, ovat omien kykyjensä ja tavoitteidensa mukaisissa töissä, tuottavat optimaalisen tuotoksensa yritykselle, saavat kehittyä kohti omaa tuottavuuspotentiaaliaan, saavat työstään asianmukaisen ja oikeudenmukaisen palkinnon, ovat positiivisesti osa työyhteisöä. Vastuhenkilöt myös toimivat aktiivisesti, jotta työttömyyttä ja köyhyyttä ei tulevaisuudessa olisi.

Kaikista näistä eri osa- alueista ihmisarvoisen työn ja talouskasvun mahdollistamisesta kaikille, tulisi kehittää mittarit vain yhden tavoitteen, tavoitteen 8 mittaamiseksi.

Syvemmillä tasolla, jotta varmistettaisiin että tämä toteutuu Varsinais-Suomessa, pitäisi kaikkien elinkeinoelämän toimijoiden ja sidosryhmien löytää yhteistyö ja sitoutua yhteiseen tavoitteeseen, eli ihmisarvoisen työn ja talouskasvun mahdollistamiseen.

Esimerkiksi Työterveyslaitos varmistaisi työkyvyn ja psykologisen turvallisuuden säilymisen ja näiden mittaroinnin ja tekisi yhteistyötä niin ammattiliittojen, työnantajien, valtionhallinnon kuin muidenkin sidosryhmien kanssa, joilla kaikilla olisi yhteisenä tavoitteena sama tavoite 8. Vuorovaikutus sekä yhteistyö olisi sujuvaa, eikä esimerkiksi työtaisteluihin olisi tarvetta, koska neuvottelut toimisivat yhteistyön ja kumppanuuden hengessä, yhteistä etua ajaen ja ilman eriarvoistamista tai kenenkään sidosryhmien ulkopuolelle tai taakse jättämistä

neuvottelupöydissä. Kestävä kehitys poistaisi siis monet voimavaroja, toimintakykyä ja kannattavuutta sekä yhteiskunnan hyvinvointia heikentävät konfliktit ja väärinymmärrykset.

Ihmisarvoisen työn, tavoitteen 8 mittaamiseen tarvittaisiin siis näiden eri tahojen yhteistyötä. Maakunnallisella tasolla se tarkoittaisi lähinnä yrityskulttuurien kestävyys- ja vastuullisuuden mittareiden kehittämistä, sekä työntekoon ja työntekijäkokemukseen liittyvien mittareiden luomista. Tavoite olisi sekä työnantajien että työntekijöiden tyytyväisyys - tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja yhteistyön hengessä.

Yleinen virhe saattaa esimerkiksi työtyytyväisyyskyselyissä olla se, että toimihenkilöiden työtyytyväisyyskyselyt ja niiden mittarit yhdistetään suorittavan portaan työntekijöiden työtyytyväisyyskyselyihin, jolloin tyytyväisyysprosentit voivat kohota todellisuutta korkeammalle. Ihmisarvoista työtä pitäisi pikemminkin mitata eri työntekijätasojen mukaan ja pyrkiä sitä kautta kehittämään ja saavuttamaan tavoitteet, jokaisella tasolla. Tämä vaatii kuitenkin osallistamisen kulttuurin sekä yhteistyön lisäämistä, sekä myös molempien osapuolten läpinäkyvyyttä, mikä on myös mainittu Agenda 2030:ssä. Organisaatioissa eri tasoilla olevien ihmisten ei tulisi kokea merkittävää eriarvoisuutta toisiensa suhteen, vaan yhteistyö, tyytyväisyys ja osallistamisen kokemus olisi yhteinen kokemus kaikille.

Näihin työelämän – ja etenkin ihmisarvoisen työelämän - aiheisiin liittyviä mittareita voi olla useita, joten tavoitteen 8 mittaamiseen tarvittaisiin mahdollisesti monia erilaisia, eri koulutusalojen ja -sidonnaisuuksien, mittareita.

Tämän takia olisi tärkeää tehdä jokaisen Agenda 2030:n tavoitteen mittaaminen kunkin alan asiantuntijoiden toimesta. Yksi, tai vain muutama henkilö ei siis todennäköisesti riitä tekemään Varsinais-Suomessa kestävä kehityksen arviointia. Osatavoitteiden toteuttaminen onnistunee yksittäisissä organisaatioissa ja jokainen organisaatio voi toteuttaa myös Agenda 2030 tavoitteet sisäisesti ja onnistuakin siinä, mutta maakunnallisella tasolla

onnistuaakseen tarvitaan merkittäviä ja mahdollisesti jopa urauurtavia, vanhat toimintamallit, uudistavia toimia.

Kaikkien 17 tavoitteen toteuttaminen, mittaaminen ja raportointi menestyksekkäästi vaatii siis monen ihmisen ja organisaation yhteistyötä, jotta päästään mitattavaan tulokseen ja sen kehittämiseen.

4.2 Toteutettu arviointimallin ehdotus Varsinais-Suomen liitolle

Arviointimalliin liitettiin sen ensimmäiselle sivulle ohjeistusta arvioijalle sekä linkkejä kestävän kehityksen aiheisiin. Lisäksi tehtiin oma välilehti jokaiselle SDG:lle, jossa oli myös kaikki alatavoitteet lueteltuina. Näin laadittiin sapluuna, joka voidaan liittää maakuntaohjelman olemassa olevaan arviointimalliin, jolloin sekä maakuntaohjelman toimenpiteet että niihin liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet pystytään arvioimaan samalla Excelin välilehdellä. (Liite 1).

Seuraavissa kuvissa on valittu yksi kestävän kehityksen tavoitteista alatavoitteineen. Seuraavassa kuvassa on myös ehdotus, miten tavoitteita voidaan arvioida maakunnallisella tasolla Varsinais- Suomessa:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V
Alatavoitteet:																					
1.1 Poistaa vuoteen 2030 mennessä äärimmäinen köyhyys (nykymittarien mukaan ihmiset, jotka elävät alle 1,25 dollarilla päivässä).																					
1.2 Vähentää vuoteen 2030 mennessä ainakin puolella niiden kaikenikäisten ihmisten määrää, jotka kansallisten määritelmien mukaan elävät köyhydessä. (Suomessa pienituloisuuden rajalla tai sen alle)																					
1.3 Toteuttaa kansallisesti asianmukaiset sosiaaliturvajärjestelmät ja -toimenpiteet, sosiaaliturvan vähimmäistasot mukaan lukien, sekä saavuttaa merkittävä vakuutusuoja köyhille ja huono-osaisille vuoteen 2030 mennessä.																					
1.4 Taata vuoteen 2030 mennessä, että kaikilla, erityisesti köyhillä ja huono-osaisilla, on yhtäläiset oikeudet taloudellisiin resursseihin sekä mahdollisuus peruspalveluihin, maan ja muunlaisen omaisuuden omistukseen sekä hallintaan, perintöön, luonnonvaroihin, uuteen teknologiaan ja rahoituspalveluihin, esimerkiksi mikrorahoitukseen.																					
1.5 Kehittää köyhien ja huono-osaisen sopeutumiskykyä vuoteen 2030 mennessä ja vähentää heidän alttiuttaan ja haavoittuvuuttaan ilmastoon liittyville ääri-ilmiöille ja muille taloudellisille, sosiaalisille ja ympäristöön liittyville tuhoille sekä katastrofeille.																					
1.a Taata merkittävä resurssien mobilisointi eri lähteistä, esimerkiksi tehostetun kehitysyhteistyön kautta, jotta kehitysmailla, erityisesti vähiten kehittyneille maille, voidaan tarjota riittävät ja ennakoitavissa olevat keinot toimeenpanna ohjelmia ja politiikkoja, jotka tähtäävät köyhyyden poistamiseen kaikissa muodoissaan.																					
1.b Luoda kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla järkevät, köyhien asemaa edistäviin ja sukupuolten tasa-arvon huomioiviin kehitystrategioihin perustuvat toimintakehykset, jotka tukevat tehostettuja investointeja köyhyyden poistamiseen.																					
Lisätietoa: https://www.ykkliitto.fi/ei-koyhytta																					
Ohjeistus arvioitsijalle SDG- arvioinnin sapluuna 1 Ei köyhyttä 2 Ei nälkää 3 Terveyttä ja hyvinvointia 4 Hyvä ...																					

Taulukko 1 Kestävän kehityksen tavoite 1

B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	
ARVIOINTESIMERKKI MAAKUNTAOHJELMAAN:																					
1.1.	Suomessa ei äärimmäistä köyhyttä- mittaus tarpeeton																				
1.2.	Pienituloisten* määrä Varsinais- Suomessa (kpl):																				
	Muutos edelliseen vuoteen (kpl)																				
	Muutosprosentti:																				
	Palkansaajien lukumäärä Varsinais- Suomessa:																				
	Pienituloiset prosenttia palkansaajista																				
	Muutos edelliseen vuoteen																				
1.3.	Kansallinen taso(Suomi), ei maakunnallinen. Olisi selvitettävä, tarvitseeko tämä alatavoite mittareita/ mittauksia maakunnallisesti nyt tai tulevaisuudessa?																				
1.4.	Miten tämä asia taataan vuoteen 2030 mennessä maakunnallisesti?																				
1.5.	Varsinais- Suomessa tämä tarkoittanee lähinnä syrjäytyneiden, esimerkiksi työttömien tai köyhien mahdollisuuksia selviytyä kriiseistä. Sosiaalisen uhkana voi pitää esimerkiksi vanhusen ja muidenkin ikäluokkien kokemaa yksinäisyyttä ja "taakse jättämistä", sosiaalisesti tai taloudellisesti, työyhteisön sisällä tai ulkopuolella.																				
1.a	Onko ohjelmia ja/tai politiikkoja, jotka tähtäävät köyhyyden poistamiseen kaikissa muodoissaan Varsinais- Suomessa, myös pienituloisuuden siis?																				
1.b	Onko alueellisesti, eli Varsinais- Suomessa maakunnallisesti järkevät, köyhien asemaa edistäviin ja sukupuolten tasa-arvon huomioiviin kehitystrategioihin perustuvat toimintakehykset, jotka tukevat tehostettuja investointeja köyhyyden poistamiseen?																				

Taulukko 2. Kestävän kehityksen tavoitteen 1 arviointi

4.3 Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toimenpiteet

Varsinais-Suomen maakuntaohjelma 2022-2025 on osa Varsinais-Suomen maakuntastrategiaa. Se kertoo, miten strategiaan kuuluvan maakuntasuunnitelman vuoteen 2040 saakka ulottuvia visioita toteutetaan.

Varsinais-Suomen maakuntaohjelma 2022–2025 koostuu 18 tavoitteesta ja 44 toimenpiteestä. Toimenpiteiden toteutus tapahtuu monipuolisissa ja monialaisissa kumppanuusverkostoissa. Näitä kumppanuusverkostoja ovat:

Avoimen tiedon verkosto, Järjestöfoorumi ja MYR-järjestöjaosto, Kansainvälisten asioiden foorumi, Kulttuurifoorumi ja Varsinais-Suomen liiton kulttuuritoimikunta, Matkailufoorumi, Ennakointiakatemia, Meriteollisuuden asiantuntijaryhmä, Ruokakehittäjien foorumi, Lääke- ja terveysteknologiaryhmä, Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaryhmä, Vesienhoidon suunnittelun yhteistyöryhmä, Varsinais-Suomen alueidenkäytön yhteistyöryhmä, Varsinais-Suomen liiton saaristotoimikunta, MYR-koulutusjaosto, MYR-ilmastovastuujaosto, MYR-elinkeinojaosto, MYR-maaseutujaosto, Turun kaupunkiseudun MAL-ohjausryhmät, Varsinais-Suomen kulttuuriympäristöryhmä, Vesistökuunnostusverkosto.

Seuraavassa luetellaan toimenpiteet:

Toimenpide 1: Tuodaan vihreän siirtymän innovaattorit ja sijoittajat yhteen kokeilemaan uusia toimintamalleja ja -tapoja ja etsimään avauksia yhteistyölle.

Toimenpide 2: Toteutetaan pilotointi- ja demonstraatiokohteita, joilla edistetään alueen ympäristö- ja ilmastohaasteiden ratkaisujen kaupallistamista ja levittämistä.

Toimenpide 3: Vauhditetaan kiertotalous- ja vähähiilisyysratkaisuja julkisten hankintojen avulla.

Toimenpide 4: Perustetaan kuntien kanssa yhteistyössä paikallisia ja alueellisia bio- ja kiertotalousekosysteemejä.

Toimenpide 5: Rakennetaan hiilineutraalia energiajärjestelmää Varsinais-Suomen ilmastotiekartan mukaisesti.

Toimenpide 6: Tehdään Varsinais-Suomesta maatalouden kestävien ratkaisujen pilotointialue: Lisätään vaikuttavimpien viljelymenetelmien käyttöä ja kokeillaan ennakkoluulottomasti uusia ratkaisuja.

Toimenpide 7: Tuotetaan avoin Saaristomeren ja sen valuma-alueen seuranta- ja monitorointijärjestelmä, joka hyödyntää ravinnevaluma- ja ravinnekuormitustietoja.

Toimenpide 8: Tehdään varsinaissuomalaisesta ympäristövastuullisesti tuotetusta ruoasta vahva brändi.

Toimenpide 9: Lisätään maatalouden virtojen hyödyntämistä biolaitoksissa ja lannan prosessointia, sekä edistetään sekoitevelvoitteen käyttöönottoa.

Toimenpide 10: Tehdään Varsinais-Suomesta monipaikkaisuuden edelläkävijä, jossa myös saaristossa ja maaseuduilla on sekä digitaalisten että liikkumiseen vaadittavien yhteyksien hyvä saatavuus.

Toimenpide 11: Kehitetään maakunnan laajuinen joukkoliikennejärjestelmä, joka muodostuu seudullisista ratkaisuista ja eri liikennemuotojen solmupisteistä.

Toimenpide 12: Edistetään ja kokeillaan uusia kestäviä liikkumisen tapoja ja logistiikan ratkaisuja.

Toimenpide 13: Huolehditaan, että maakunnassa ja maakunnasta liikkuminen on sujuvaa.

Toimenpide 14: Parannetaan pyöräliikenteen yhteyksiä ja edellytyksiä koko maakunnassa.

Toimenpide 15: Tunnistetaan uusia yhteistyön, rahoituksen ja viestinnän keinoja, joilla voidaan vahvistaa maakunnan toimijoiden työtä heikommassa asemassa olevien väestöryhmien ja esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Toimenpide 16: Rakennetaan tehokasta kotouttamistoimintaa: Otetaan maahanmuuttajat osaksi yhteiskunnan toimintaa ja tuetaan opiskelua ja työllistymistä.

Toimenpide 17: Rakennetaan varsinais-suomalaisen osallisuuden toimintamalleja, jotka tukevat aktiivista kansalaisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Toimenpide 18: Korostetaan väestön monikielisyyden vahvuuksia ja mahdollisuuksia palveluissa, matkailussa ja yritystoiminnassa.

Toimenpide 19: Toteutetaan selvitys osallistavan ja ennakoivan maakunnallisen palveluverkkosuunnittelun tarpeista ja mahdollisuuksista.

Toimenpide 20: Varmistetaan kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyöllä, että molempien tuottamat palvelut ovat vahvasti ja tunnustetusti osana kuntien palveluvalikoimaa.

Toimenpide 21: Varmistetaan mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen.

Toimenpide 22: Vahvistetaan ja rakennetaan lisää suoria rekrytointikanavia ja työharjoittelumalleja oppilaitosten ja yritysten välille.

Toimenpide 23: Muodostetaan oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä edistäviä ekosysteemejä.

Toimenpide 24: Parannetaan kulttuurin monialaista saavutettavuutta ja tuetaan kuntien kykyä ja osaamista tuottaa, hankkia ja mahdollistaa kulttuuri- ja taidepalveluja.

Toimenpide 25: Lisätään kuntien yhteistyötä ulkoilu-, liikunta- ja retkeilypaikkojen kokonaisuuden kehittämisessä ja laaditaan kehittämisen tueksi maakunnallinen ohjelma.

Toimenpide 26: Tuetaan kunnissa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä kulttuurin, luonnon ja elinympäristön hyvinvointivaikutusten sekä terveellisten elintapojen ottamiseksi entistä vahvemmin osaksi maakunnan asukkaiden elämää.

Toimenpide 27: Lisätään verkostojohdamisen osaamista ja rakennetaan Varsinais-Suomen kumppanuusfoorumista maakunnan organisaatioiden aktiivisesti yhdessä tuottama verkostojen ja tavoitteellisen yhteiskehittämisen kokonaisuus.

Toimenpide 28: Otetaan käyttöön konkreettisia keinoja ja malleja aktiivisen kansalaisuuden ja keskustelun lisäämiseksi yhteistyössä muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa.

Toimenpide 29: Parannetaan palvelumuotoilulla erityisesti julkisen sektorin osaamista tuottaa saavutettavaa ja selkeäkielistä digitaalista tietoa.

Toimenpide 30: Vahvistetaan julkisen sektorin vuorovaikutusosaamista ja toteutetaan kokeiluja, jotka tukevat tekemisen demokratiaa myös kausiasukkaat huomioiden.

Toimenpide 31: Jaetaan avointa tietoa ja panostetaan sen hyödyntämiseen, parannetaan datan yhteensopivuutta ja suositaan avoimen lähdekoodin ratkaisuja.

Toimenpide 32: Kerrotaan päätöksenteon valmistelusta ja tehtyjen päätösten perusteluista ymmärrettävästi.

Toimenpide 33: Laaditaan maakunnallinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyön tiekartta, joka tuo yritykset, korkeakoulut ja julkisen sektorin yhteen.

Toimenpide 34: Rakennetaan kokeilualustoja lupaaville uusille ideoille ja innovaatioille erityisesti lääke- ja terveysteknologian, sinisen talouden ja ruokaketjujen aloilla.

Toimenpide 35: Selvitetään kuntien digitaalinen kypsyys, tuetaan yrityksiä ja kuntia digitalisaation mahdollisuuksien tunnistamisessa ja niiden digikyvykkyyksien kehittämisessä.

Toimenpide 36: Tehdään Varsinais-Suomesta maan yrittäjämönteisin maakunta: Kutsutaan yritykset kehittämistoimenpiteisiin mukaan ja tuetaan yhteistyötä yritysten, kuntien ja kehitysyhtiöiden välillä.

Toimenpide 37: Tehdään maakunnan elinkeinot ja osaaminen tutuiksi kansainvälisissä medioissa ja areenoilla.

Toimenpide 38: Luodaan kansainvälistyviä yrityksiä palveleva konsepti, jossa yhdistetään verkostoituminen, valmennus ja julkiset Team Finland -palvelut.

Toimenpide 39: Tuetaan paikkariippumattoman rekrytointikulttuurin käyttöönottoa ja poistetaan paikkariippumattoman työnteon esteitä.

Toimenpide 40: Ennakoidaan kärkitoimialojen osaamistarpeet ja kehitetään osaavan työvoiman saatavuutta.

Toimenpide 41: Luodaan olosuhteet, jotka edistävät toimijoiden kiinnittymistä alueelle ja viestitään kansallisesti ja kansainvälisesti hyvistä elämän ja yrittämisen edellytyksistä Varsinais-Suomessa, kuten palveluista, työ- ja tutkimusympäristöstä, turvallisuudesta ja ainutlaatuisesta ympäristöstä.

Toimenpide 42: Otetaan käyttöön ja etsitään keinoja, joilla luonnon monimuotoisuutta parannetaan yritysten ja kuntien vastuullisuus- ja kestävyystavoitteiden kautta.

Toimenpide 43: Tehdään Varsinais-Suomesta kestävä matkailun edelläkävijämaakunta.

Toimenpide 44: Kunnat, valtio ja maanomistajat toteuttavat yhdessä luonnon monimuotoisuutta lisääviä toimenpiteitä ja perustavat riittävän kattavan suojelusekä viherrakenneverkoston.

5 Lopuksi

Varsinais-Suomen liitolla on mahtavat mahdollisuudet toteuttaa ja kehittää monenlaista palvelumuotoilua, mikä auttaa sekä alueen yrityksiä ja organisaatioita että myös yksittäisiä ihmisiä elämään hyvin ja pitkällä tähtäimellä kestävästi ja vastuullisesti. Varsinais-Suomen liiton maakuntastrategiaan perehdyttyäni totean, että sen on oikeutetusti sanottu olevan edelläkävijä maakuntien kehittämistyössä sekä sitä kautta myös kestävässä kehityksessä. Olen kiitollinen ja jopa ylpeä saatuani syntyperäisenä turkulaisena olla pieneltä osaltani mukana maakunnan kehittämistyössä.

Lähteet

Järvinen, A., Saarinen, E. Köyhyysvahti. Suomen köyhyysraportti 2021. EAPN-Fin.

Verkkosivustot:

Suomen YK-liitto. (n.d.). *Kestävä kehitys*. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>

Suomen YK-liitto. (2017). *Kestävä kehitys. Kestävän kehityksen tavoitteet – tavoitekortit*.

https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/media/kestavan_kehityksen_tavoitekortit_2030.pdf

Kestäväkehitys.fi. (n.d.). *Kestävä kehitys ja Agenda2030*.

<https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>

United Nations news. (2023). *Guterres urges countries to recommit to achieving SDGs by 2030 deadline*. <https://news.un.org/en/story/2023/04/1136017>

United Nations. (n.d.). Sustainable development goals. *Goal 1: End poverty in all its forms everywhere*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>

Global reporting. (n.d.). <https://www.globalreporting.org/>

United Nations Global compact. (n.d.). *SDG action manager*.

<https://unglobalcompact.org/take-action/sdg-action-manager>

World bank group. (2023). *Atlas of sustainable development goals 2023*:

<https://datatopics.worldbank.org/sdгатlas/?lang=en>

OECD. (n.d.). *Better Life Initiative: Measuring Well-Being and Progress*.

<https://www.oecd.org/wise/better-life-initiative.htm>

Social progress imperative. (2024). *Social progress index*.

<https://www.socialprogress.org/>

Arviointimallin kestävän kehityksen sapluuna

Kestävän kehityksen arviointi 2023		Tilanne arvioidaan väriellä:													
															
		Toimenpide etenee suunnitellusti		Toimenpide tarvitsee huomiota		Toimenpide ei ole käynnistynyt									
		SDG, joka liittyy toimenpiteeseen, sen alataivoite ja siihen liittyvä mahdollinen kommentti													
		SDG nro:	SDG nro:	SDG nro:	SDG nro:	SDG nro:	SDG nro:	Lisää tähän uusi SDG, jos mielestäsi joku olennainen puuttuu	SDG:n yleinen periaate, kestävä ihmistä eikä ympäristöä jätetä taakse, edistyminen	Vapaa palaute:					
										Nouseeko kysymyksiä tai kehitysjatkuvia arviointimallista, jostain tavoitasta tai toimenpiteestä, kestävästä kehityksestä? Mitä tulisi huomioida, jotta maakuntastrategia ja kestävä kehityksen strategia onnistuisi?					
		Toimenpiteen vaikutus SDG:hen suora tai epäsuora?		Suora	Epäsuora	Suora	Suora	Suora							
		Alataivoitteet, jotka kyseisessä toimenpiteessä (vai tuloksessa) toteutuut? X..X, Y..Y...													
		Miten kyseiset alataivoitteet toteutuvat? (värikoodi ja kommentti)													
		Määällinen indikaattori, mikäli mitattavissa (% muutok-%, lkm, Ym?):													
		Vastaus:													